

MARKTVERKENNINGSVERSLAG: DATAFUNDAMENT GEMEENTE DEN HELDER 2026

Datum van verslaglegging: 21 juli 2027

1. Inleiding en doel van de marktverkenning

1.1 Achtergrond en context

De gemeente Den Helder heeft de ambitie om datagedreven werken stevig te verankeren binnen haar organisatie. Data is een strategisch bedrijfsmiddel dat kan helpen om betere besluiten te nemen, gemeentelijke processen te optimaliseren en inwoners gericht te ondersteunen. Om dit te realiseren is een betrouwbaar, modern en flexibel Datafundament noodzakelijk. Dit is voor de gemeente Den Helder een technische basis waarin data wordt verzameld, verwerkt en beschikbaar gemaakt.

1.2 Doel van de marktverkenning

Met het oog op een voorgenomen aanbestedingstraject heeft de gemeente Den Helder een gesloten marktverkenning uitgevoerd. Na deze verkenning is er:

- inzicht in de mogelijkheden die de markt biedt ten opzichte van de gewenste situatie van Den Helder
- geleerd van expertise van marktpartijen
- informatie beschikbaar om de uitvraag (aanbestedingsspecificaties) te optimaliseren naar de behoefte van de gemeente Den Helder en de mogelijkheden op de markt.

1.3 Proces en procedurele kaders

De marktverkenning is ingericht als een gesloten procedure. De belangrijkste mijlpalen in het proces waren:

- **16 juni 2026:** Start van de marktverkenning en verzending van het verkenningdocument inclusief de architectuurplaten en de vragenlijst (Bijlage 3) naar 6 geselecteerde partijen.
- **7 juli 2026:** Ontvangst van de schriftelijke reacties van de deelnemende marktpartijen.
- **20 juli 2026:** Individuele, online toelichtende gesprekken (maximaal 60 minuten per partij) om de schriftelijke antwoorden te verdiepen.

Conform de algemene uitgangspunten van deze marktverkenning is deelname vrijblijvend en levert dit geen rechten, plichten of bevoorrechte posities op voor een eventuele vervolgaanbesteding. Dit verslag is geanonimiseerd en samengevoegd om de concurrentieverhoudingen in de markt te beschermen en de objectiviteit van het proces te waarborgen.

Er hebben vijf (5) representatieve marktpartijen gereageerd op de uitvraag.

2. Korte samenvatting schriftelijke vragen

Vraag 1 – Wat moet gemeente Den Helder uitvragen om te zorgen dat de business continuïteit wordt gegarandeerd? Met andere woorden; Hoe kunnen we zorgen dat wat we nu hebben, blijft draaien en wordt overgenomen (historische data, dashboards en rapportages)?

Alle partijen zijn het erover eens dat een ‘big-bang’-migratie moet worden afgeraden. Geadviseerd wordt een gecontroleerde parallelle periode waarin de oude (bestaande) en nieuwe omgeving naast elkaar draaien totdat de nieuwe omgeving volledig is gevalideerd en geaccepteerd. Een partij benoemt als grootste risico de historische business logica en niet de ruwe data. Zij adviseren om datamigratie en platformmigratie als aparte onderdelen uit te vragen. Meerdere partijen adviseren om de migratie te gebruiken als een natuurlijk opschoonmoment om te voorkomen dat je onnodige ballast en vervuilde data meeneemt naar het nieuwe fundament. Enkele partijen benadrukken dat er harde acceptatiecriteria moeten worden gesteld aan de cijfers. Er moet een formele toets plaatsvinden om aan te tonen dat de rapportages in de nieuwe omgeving één-op-één dezelfde resultaten opleveren als de oude situatie. Tot slot wordt erop gewezen dat alle definities, mappings, broncode binnenin ETL pipelines gebouwd door de leverancier en documentatie expliciet eigendom moet worden van de gemeente om de continuïteit bij eventuele toekomstige leverancierswissel te garanderen.

Vraag 2 - Gemeente Den Helder heeft de wens om het landschap zoals afgebeeld in 3 stappen te implementeren (zie plaat). Hoe kunt u de ambitie van gemeente Den Helder ondersteunen met uw producten en dienstverlening? Wat acht u een realistische tijdslijn om dit te implementeren?

Alle partijen zien de logica en voordelen van de voorgestelde fasering. Wel is er variatie in de inschatting van de doorlooptijd. Over het algemeen wordt gesteld dat het opzetten van ‘stap 1’, het eerste technische fundament en het ontsluiten van de eerste bron inclusief een eerste informatieproduct (stap 2) binnen 3 tot 6 maanden gerealiseerd kan worden. Een totale doorlooptijd van 12 tot 18 maanden voor het volledige, volwassen landschap (inclusief geo en AI) lijkt het meest realistisch en vormt een breed gedragen consensus in de markt. De aanpak om hiertoe te komen is gefaseerd en de gebruikte methode in de eerste stap vooral op basis van waterval en vervolgens op basis van agile. Benadrukt wordt dat datagedreven werken een continu proces is en dat snelheid ook afhangt van interne capaciteit en kwaliteit van de bronsystemen.

Vraag 3 - Gemeente Den Helder is op zoek naar een oplossing voor de lange termijn (8-10 jaar). Welke toekomstbestendige reporting- en dashboardingtools zou u daarbij adviseren en kunnen koppelen aan het datafundament?

Het belangrijkste advies van bijna alle partijen is dat het datafundament tool-agnostisch moet zijn. Opslaan van data in open formaten zorgt ervoor dat de gemeente in de toekomst eenvoudig van rapportagetool kan wisselen. Er is een tweedeling tussen het gebruik van een Microsoft of IBM oplossing. Het advies is wel om een open fundament te bouwen zodat externe tools kunnen worden aangesloten. Een partij ziet ook mogelijkheden en voordelen van een hybride inrichting.

Vraag 4 - Adviseert u een SaaS, on-premise of hybride oplossing uit te vragen, passend bij de toekomstige architectuurplaat en de huidige ontwikkelingen rondom datasoevereiniteit? Welke accenten zou u de gemeente Den Helder adviseren te leggen in de uitvraag rondom dit laatste thema?

Vrijwel alle partijen adviseren een cloud- of SaaS-oplossing en geen gebruik meer te maken van on-premise. Een tweetal partijen adviseren een hybride insteek of implementatie binnen de eigen Microsoft-tenant van de gemeente. Er zijn verschillende invalshoeken en benaderingen rondom soevereiniteit. Waar 1 partij pleit voor een strikt Europese/Nederlandse cloud, zijn er ook partijen die aangeven dat met de juiste technische maatregelen de publieke cloud veilig en conform AVG kan worden ingezet.

Vraag 5 - Ondersteunt uw oplossing ook toekomstige koppelingen met geografische data? Zou u adviseren om administratieve en geografische data samen te voegen in een datafundament?

Alle partijen die geo-data ondersteunen adviseren om administratieve en geografische data niet fysiek in één datalaag of database samen te voegen. Het advies is om beide werelden afzonderlijk te ontsluiten binnen het datafundament en ze pas in een logische laag met elkaar te koppelen op basis van standaarden. Enkele partijen benadrukken dat de combinatie van administratie en geografie essentieel is voor gemeentelijke vraagstukken en toepassingen.

Vraag 6 - Kunt u een globale indicatie geven van de kostenstructuur, uitgesplitst naar licentiekosten, implementatiekosten en jaarlijkse beheerkosten?

De partijen adviseren de gemeente om de kosten uit te vragen op basis van de Total Cost of Ownership (TCO) over een periode van 8 tot 10 jaar. De kostenstructuur valt over het algemeen uiteen in drie hoofdcomponenten: Implementatiekosten (eenmalig), licentie-/abonnementskosten (periodiek) en infrastructuur- & verbruikskosten (variabel). Het belangrijkste advies is om flexibiliteit in te bouwen. Door te kiezen voor een model waarbij rekenkracht en opslag kunnen schalen met het daadwerkelijke gebruik (FinOps), voorkomt de gemeente dat zij vooraf betaalt voor overcapaciteit.

Vraag 7 - Hoe past AI in uw producten-portfolio?

Alle partijen benadrukken dat eerst een betrouwbaar datafundament de randvoorwaarde is voor AI. Zonder eenduidige definities en goede data levert AI onbetrouwbare resultaten. Er zijn verschillende manieren om AI mee te nemen: sommige partijen wijzen op snelle integratie van Copilot binnen het dataplatform, anderen benoemen het concept van AI-agents met een semantische tussenlaag. AI moet in de aanbesteding niet als 'harde eis' worden geformuleerd, maar als groei mogelijkheid van het platform. Van belang is wel de compliance met wetgeving (BIO, AI Act, AVG).

Vraag 8 - Welke expertise zou u (intern) verwachten bij gemeente Den Helder om deze implementatie succesvol te kunnen doorlopen?

De gemeente hoeft vooraf geen diepgaande technische data-engineers in dienst te hebben; deze kennis kan gedurende het project worden opgebouwd via co-creatie en training-on-the-job. Wel is sterk intern opdrachtgeverschap en regiecapaciteit (Product Owner) vanaf dag één een harde randvoorwaarde.

Meerdere marktpartijen benoemen het belang van:

- een centraal aanspreekpunt voor prioritering en verbinding (regisseur of product owner)
- functionele experts uit de domeinen voor verschillende rapportages
- medewerkers die eventueel na training zelf aan de slag kunnen met het bouwen (data-analist/BI-ontwikkelaar)
- borging van privacy (FG/CISO).

Vraag 9 - Welke tips en aandachtspunten hebt u in algemene zin voor dit proces voor gemeente Den Helder?

- Behandel het traject niet als een puur technische migratie, maar als een organisatieverandering. Start bij de sturingsvragen van de organisatie, niet bij de techniek.
- Eis het gebruik van open standaarden, open dataformaten en leg contractueel vast dat alle code, definities en metadata eigendom zijn en blijven van de gemeente.
- Een mooi datafundament levert pas waarde op als de organisatie het daadwerkelijk gaat gebruiken. Besteed in de uitvraag expliciet aandacht aan verandermanagement en training.
- Laat leveranciers in hun aanbieding beschrijven hoe zij de continuïteit van de informatievoorziening borgen tijdens de transitie, hoe zij de historische logica opschonen en hoe zij de organisatie opleiden.
- Neem een verplichte en technisch uitvoerbare exitstrategie op als eis en maak ook duidelijk wat dit betekent en wie verantwoordelijk is.

3. Individuele toelichtende gesprekken

Met alle partijen is een na ontvangst van de schriftelijke antwoorden een aanvullend gesprek gevoerd om de gegeven antwoorden toe te lichten.

Tijdens de individuele gesprekken zijn aspecten opnieuw benadrukt of benoemd die ook in de gegeven schriftelijke antwoorden terug komen. In het kader van deze gesprekken is ten aanzien van de voorgenomen aanbesteding nog noemenswaardig:

- De dominante leveringsvorm is SaaS. Deze SaaS-oplossingen kunnen worden gerealiseerd op basis van verschillende technologische platforms (zoals Microsoft) of met open source componenten die aansluiten bij Common Ground-principes.
- De meeste partijen maken gebruik van een medaillonarchitectuur.
- De gemeente moet keuzes maken op het gebied van datasoeveriniteit.
- In fase 1 en 2 is bij de meeste partijen sprake van een waterval en sprints en wordt bij fase 3 overgegaan op een agile aanpak.
- Zorg dat je leveranciers op een gelijkwaardige manier kunt vergelijken. Maak in de kostenopbouw onderscheid tussen implementatie en migratie. Gebruik referentiecijfers ter onderbouwing van inschattingen om een prijsopgave mogelijk te maken en gelijkwaardig te houden. Maak de kosten van migratie inzichtelijk door inschrijvers hun migratieaanpak gedetailleerd te laten specificeren, inclusief kosten voor de overgangsperiode.
- Losse ETL-Tooling blijft mogelijk binnen het datafundament.
- AI modellen werken vaak op basis van verbruikskosten (tokens). Zonder duidelijke governance en bewuste keuzes kunnen operationele kosten snel oplopen.
- Overweeg om leveranciers de ruimte te geven hun expertise in te zetten. Geef duidelijk aan wat het gewenste eindresultaat is, maar laat exacte technische invulling (binnen gestelde kaders) vrij.
- Data moet traceerbaar zijn.